ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ

ਬਨਾਮ

ਸ਼ਰਦ ਗਾਂਧੀ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 174/2019)

ਫਰਵਰੀ 27, 2019

[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962: ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) - ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਯੋਜਨ: ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ - ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972: ਧਾਰਾ 30 - ਕੀ 'ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 - ਹੋਲਡ: 1904 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ 1958 ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਜੀਨਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ - ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਨ ਜੋ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ - ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, "ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ - ਧਾਰਾ 30 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆਏਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਕਸਟਮ ਐਕਟ - ਸਿਧਾਂਤ / ਸਿਧਾਂਤ - ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 – ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958।

ਸਿਧਾਂਤ/ਸਿਧਾਂਤ: ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972 - ਧਾਰਾ 30.

ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972: ਧਾਰਾ 4 - ਕੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132/135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ- ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ - ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਪਾਏ ਜਾਣ - ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ - ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਸਟਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ - ਜੇ ਉਸਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 132 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤੱਤ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 254 – ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 – ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 – ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 – ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 5।

ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972: ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ.

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904: ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ.

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958: ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ.

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਆਰਟੀਕਲ 254 - ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ - ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ - ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972.

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

1.1 ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲੱਭਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ. ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਾਧਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ. ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੰਭਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ. ਇਹ ਐਕਟ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 17][290-ਡੀ-ਐਚ]

1.2 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਰਾਈਡਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਜੋ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18] [291-C-F]

1.3 ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਦਾ ਘੋਸ਼ਣਾ) ਐਕਟ, 1951, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਸਨ। 1904 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਜੀਨਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। "ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। [ਪਾਰਸ 27, 28, 36, 37][296-ਐਚ; 297-ਏ; 300-ਡੀ-ਈ; 301-ਸੀ-ਡੀ]

ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ - ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ

1.4 ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ. ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਵਰਗੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਆਮ ਜੀਨਸ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪੂਰਾ ਖੇਡ ਏ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ ੩੦ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਨੂੰ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 38] [301-E-G; 302-D]

1.5 ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੋ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੀਮਾ ਧਾਰਾ 125 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ ੨੫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿ ਧਾਰਾ ੨੫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ

ਨਹੀਂ ਖੋਹੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ ੨੬ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ, 1972 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੦ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੪ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪਾਰਸ 40, 41] [302-G-H; 303-A, D-E]

2. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਪਾਏ ਜਾਣ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੫ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੩੨ ਦੇ ਤੱਤ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। (ਪਾਰਸ 42, 65, 66) [303-F; 318-G-H; 319-D-F]

ਭਾਰਤ ਹੈਵੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਗਲੋਬ ਹਾਈ-ਫੈਬਸ ਲਿਮਟਿਡ (2015) 5 ਐਸਸੀਸੀ 718; ਸ਼ਿਵ ਦੱਤ ਰਾਏ ਫਤਿਹ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1983) 3 ਐਸਸੀਸੀ 529: [1983] 3 ਐਸਸੀਆਰ 198; ਅਗਰਵਾਲ, ਕਸਟਮ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਬਨਾਮ ਵਸੰਤਰਾਜ ਭਗਵਾਨਜੀ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ

ਹੋਰ (1988) 3 ਐਸਸੀਸੀ 467: [1988] 3 ਐਸਸੀਆਰ 450; ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ (2017) 8 ਐਸਸੀਸੀ 1: [2017] 3 ਐਸਸੀਆਰ 630; ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ) ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ (2014) 9 ਐਸਸੀਸੀ 772: [2014] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1063 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.1 ਜੇ ਕੋਈ ਨਿਰਯਾਤਕ ਗਲਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ? ਧਾਰਾ 132 ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਝੂਠੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 132 ਵਰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਾਂ 26 ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 25 ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਉਹ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਦਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏਗਾ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 25 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 67][320-ਬੀ-ਜੀ]

3.2 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਲੱਕੜ ਦੇ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਲੱਕੜ ਦੇ ਡੱਬੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ 'ਪੱਥਰ ਚਿੱਤਰ ਦਸਤਕਾਰੀ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਰੇਤ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਿਰ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 108 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ

ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਟੁਕੜੇ ਯਾਨੀ ਬੁੱਧ ਦੇ ਰੇਤ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 1962, ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੀਤੀ, 1992-1997 ਦੇ ਚੈਪਟਰ XI ਦੇ ਪੈਰਾ 123 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 69, 71, 72) [321-C-E; 323-A, C]

3.3 ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 3 ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਸਤੂਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਐਕਟ 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 1992-1997 ਲਈ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 75][324-ਬੀ-ਸੀ, ਈ-ਜੀ]

3.4 ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਅੰਗ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਸਾਲ 1992-1997 ਲਈ ਆਯਾਤ ਨਿਰਯਾਤ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ), ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੀਜੇ ਅੰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨੂੰ

ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੀ। ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਅੰਗ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮਨਾਹੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਨਾਹੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਮਾਲ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣਾ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ. [ਪੈਰਾ 76] [324-G-H; 325-A-F]

4.1 ਪਰ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੈ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ।

4.2 ਸੈਕਸ਼ਨ 24 ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ। ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਲੇਖ, ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਰਅਸਲ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਾਏ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ, ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਾਏ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ, ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. [ਪਾਰਸ 78, 79] [326-ਬੀ-ਈ, ਜੀ, ਐਚ; 327-ਏ-ਸੀ]

5.1 'ਅਸੰਤੁਲਨ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ੨੫੪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਨੋਟ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਰਧ-ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸੰਤੁਲਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

5.2 ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੇਸ਼ਕ, ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਕਸਟਮ ਐਕਟ 1962 ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 83] [329-ਡੀ, ਈ]

6. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 84, 85) [329-E-H]

ਕੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1979) 3 ਐਸਸੀਸੀ 431: [1979] 3 ਐਸਸੀਆਰ 254 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।

ਇਨੇਵੈਂਟਿਵ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਈਸੀਆਈਸੀਆਈ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 1 ਐਸਸੀਸੀ 407: [2017] 8 ਐਸਸੀਆਰ 33; ਕਸਟਮ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਕਲਕੱਤਾ ਬਨਾਮ ਸੀਤਾਰਾਮ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 955: [1966] ਐਸਸੀਆਰ 1 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

<u>ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ</u>

(2015) 5 ਐਸਸੀਸੀ 718 ਪੈਰਾ 15 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ

[1983] 3 ਐਸਸੀਆਰ 198 ਪੈਰਾ 43 ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ

[1988] 3 ਐਸਸੀਆਰ 450 ਪੈਰਾ 44 ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ

[2017] 3 ਐਸਸੀਆਰ 630 ਪੈਰਾ 45 ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ

[2014] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1063 ਪੈਰਾ 46 ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ

[1966] ਐਸਸੀਆਰ 1 ਪੈਰਾ 63 ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ

[1979] 3 ਐਸਸੀਆਰ 254 ਪੈਰਾ 80 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ

[2017] 8 ਐਸਸੀਆਰ 33 ਪੈਰਾ 82 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 174/2019

2006 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ. ਰੇਵ ਨੰਬਰ 41 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 27.03.2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਮਨ ਲੇਖੀ, ਏਐਸਜੀ, ਹਰੀਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨੂੰ ਟਮਟਾ, ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸੁਸ਼ੀਲ ਬਲਵਾੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਲੋਕ ਨਾਥ ਰਾਠ, ਵਾਈਪੀ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਕੇ.ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ. ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਕੁਲੈਕਟਰ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। 1972 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਡਾ. ਵੀ.ਜੇ.ਏ. ਫਲਿਨ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਐਸ.ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਅਮਨ ਲੇਖੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਮਨ ਲੇਖੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

3. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਉੱਠਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ 1996 ਦੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀਆਰਐਲ) ਨੰਬਰ 1525 ਨਾਲ ਟੈਗ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 09.05.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

4. ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਯੋਜਨਾ।

ਧਾਰਾ ੩ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"3. ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਪਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮਨ। (1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਬਰਾਮਦ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

5. ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਇਕ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ. ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

4. 1962 ਦੇ ਐਕਟ 52 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962, ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਿਵਾਏ (ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ) ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

6. ਸੈਕਸ਼ਨ 24 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

24. ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਲੇਖ, ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ, ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਅਗਲੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਧਾਰਾ ਹੈ

25. ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:- 25. (1) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਖੁਦ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 (1962 ਦਾ 52) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 4

ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 5 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 12 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 12 ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 13 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੰਸਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਰਿਕਾਰਡ, ਫੋਟੋ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ।

8. ਧਾਰਾ 26 ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਧਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"26. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ। (1) ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ।

(3) ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

9. ਆਖ਼ਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜੋ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਏਗੀ ਉਹ ਧਾਰਾ 30 ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

30. ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 (1904 ਦਾ 7) ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 (1958 ਦਾ 24) ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

10. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਅਮਨ ਲੇਖੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (1) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 4 ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਵਰਜਿਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿਚਾਲੇ ਕੋਈ ਅਸੰਤੁਲਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣਗੀਆਂ. ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੰਤੁਲਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੦੦ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ:

(i) 1988 (3) SCC 467

(ii) 1983 (3) SCC 529

(iii) 2012 (7) SCC 621

11. ਧਾਰਾ 25 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ, (ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪੁਰਾਤੱਤਵ (ਨਿਰਯਾਤ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1947 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1947 ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ ਭਾਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਇਸ ਤਰਕ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੀਰਣ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੰਡਾਤਮਕ

ਨਤੀਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

12. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਸਹੀ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 30 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇੱਥੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 30 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਅੰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

13. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1972 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨਾਲੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

14. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਵੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਾਗੂ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ◌ਾ◌ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958।

15. ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਹੈਵੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਗਲੋਬ ਹਾਈ-ਫੈਬਸ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 2015 (5) ਐਸਸੀਸੀ 718 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਤੰਗ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"10. ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ, 1932 ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਵਿੱਚ "ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦਿਆਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ "ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ" ਦੀ ਆਮਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਾਕ 'ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦਾ ਦਾਅਵਾ' ਜੀਨਸ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ "ਇੱਕ ਜੀਨਸ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ", ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੇ:

"ਕਿਤਾਬਾਂ, ਪੈਂਫਲੈਟਾਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ, ਨਿੱਜੀ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੇ 'ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਅਖਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਭੇਤ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ' ਹੈ, 'ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ' ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

16. ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ:

"12. ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਣਉਲੰਘਣਯੋਗ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੰਕੇਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਆਮ ਆਯਾਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਦੇਣ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਸਕਾਰਮੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:

"ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਯਮ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ. ਪਰ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਯਮ ਦੇ ਹਾਰਨ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ. ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਨਿਯਮ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨੌਕਰ ਹੈ ਪਰ ਮਾੜਾ ਮਾਲਕ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਈਜੁਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸੰਕੀਰਣ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦੇਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17. ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲੱਭਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ. ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਾਧਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ. ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੰਭਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ. ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ. ਇਹ ਐਕਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੨੫ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਤਹਿਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

18. ਫਿਰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧਾਨਕ ਰੌਸ਼ਨੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 25 (1) ਵਿੱਚ 'ਜੁਰਮਾਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਉਚਿਤ ਮੋੜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਜੋ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ◌ਾ◌ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ◌ਾ◌ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਅਸੀਂ

ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1972 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ (ਨਿਰਯਾਤ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1947 ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਂ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਬਿੱਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਜੀਨਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

20. ਆਓ ਅਸੀਂ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋਏ।

21. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਇਸ ਉਪਾਅ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ।

2. 1898 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨ ਖੋਜ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੇ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਖਰੜਾ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰੜਾ ਬਿੱਲ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਿੱਲ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

3. ਬਿੱਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ" ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 (ਹੁਣ ਧਾਰਾ 2) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਾਅ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ" ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਮਾਰਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਹਨ; ਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੁਣ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿੱਲ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦਾਨ ਐਕਟ, 1863 (1863 ਦਾ 20) ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਦੀ ਹੈ "ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕਮਾਲ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰਲ ਮੁੱਲ ਲਈ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਜਨਤਾ ਦਾ". ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 1810 ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਜਾਂ 1817 ਦੇ ਮਦਰਾਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਗੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜੋ ਇਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਨੀਂਹ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਨਤਾ ਦੀ ਇਸ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 11 (ਹੁਣ ਧਾਰਾ 10) ਦੇ ਚੌਥੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 (1894 ਦਾ 1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ, ਕਲਾਤਮਕ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ

ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਇਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ.

[ਨੋਟ:- ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 11 ਦਾ ਚੌਥਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

4. ਬਿੱਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਕਲਾਤਮਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀਆਂ ਚੱਲ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ ਗਹਿਣੇ, ਇਨੇਮਲ, ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਭਾਂਡੇ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਅਰਬ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਕਿਊਰੀਓਸ ਜਨਰਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ. ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੋਰਟੇਬਲ ਹਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ; ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਹਨ; ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਵਿਹਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ। ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਕਸ਼ੀਆਂ, ਚਿੱਤਰ, ਬਾਸ-ਰਿਲੀਫ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਬੰਧ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਮੂਲ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੰਡੀਅਨ ਟ੍ਰੇਜ਼ਰ ਟ੍ਰੋਵ ਐਕਟ, 1878 (1878 ਦਾ 6) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ. (ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿੱਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਖਰੜੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਕੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ. ਧਾਰਾ 19 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਵਸਤੂ ਚੱਲਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਅਚੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 20 (ਹੁਣ ਧਾਰਾ 19) ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਖਰੀਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1894 ਦੇ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

5. ਬਿੱਲ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭਾਗ ਖੁਦਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

6. ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 22 (ਹੁਣ ਧਾਰਾ 23) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 23 (ਹੁਣ ਧਾਰਾ 24) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ।

22. ਸੈਕਸ਼ਨ 2, ਹੋਰ ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ - ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਲਟ ਨਾ ਹੋਵੇ,

(1) "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਢਾਂਚਾ, ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਸਮਾਰਕ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਟੁਮੂਲਸ ਜਾਂ ਅੰਤਰ-ਸਥਾਨ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਗੁਫਾ, ਪੱਥਰ-ਮੂਰਤੀ, ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਜਾਂ ਮੋਨੋਲਿਥ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਜਾਂ ਕਲਾਤਮਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਵਸ਼ੇਸ਼, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(a) ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ;

(b) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਵਾੜ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਢੱਕਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(c) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਨਿਰੀਖਣ;

(2) "ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ" ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੱਲਣ ਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ], ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੱਟ, ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਛਿੜਕਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਸਕਦੀਆਂ ਹਨ;

(3) "ਕਮਿਸ਼ਨਰ" ਵਿੱਚ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

(4) "ਰੱਖ-ਰਖਾਅ" ਅਤੇ "ਰੱਖ-ਰਖਾਅ" ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਵਾੜ ਲਗਾਉਣਾ, ਢੱਕਣਾ, ਮੁਰੰਮਤ, ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਉਸ ਤੱਕ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(5) "ਜ਼ਮੀਨ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਲੀਆ-ਮੁਕਤ ਜਾਇਦਾਦ, ਇੱਕ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਤਬਾਦਲਾਯੋਗ ਮਿਆਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ

(6)"ਮਾਲਕ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਲਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ:
ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

23. ਧਾਰਾ 17 ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ:-

(17. ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਆਦਿ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਰਜਿਸਟਰਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕਿਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੀ ਮਾਲਕੀ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗਾ।

24. ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

22. ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

25. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ (ਨਿਰਯਾਤ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1947 ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

26. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

27. ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਹੋਰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਘੋਸ਼ਣਾ) ਐਕਟ, 1951, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਸਨ।

ਇਹ ਅੱਗੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਵੰਡਿਆ ਹੈ ਪਰ 1904 ਦਾ ਐਕਟ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਬਿੱਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ

'ਤੇ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 67 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਆਦਿ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 40 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 12 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ 1904 ਦੇ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਅਤੇ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

28. ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ) ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਅੰਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"ਪੇਂਟਿੰਗ" ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ "ਪੇਂਟਿੰਗ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਹੱਥ ਲਿਖਤ, ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। "ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ" ਸ਼ਬਦ ◌ਾ◌ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਸਮਾਰਕਾਂ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ, ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 20ਐਫ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਰਕ ਅਥਾਰਟੀ (29.3.2010 ਤੋਂ) ਬਣਾਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

(1) ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਹਰੇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(3) ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

(1) ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕੋਈ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ, ਹਟਾਉਣ, ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ, ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ, ਇਸਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਜਿਹੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ [ਅਜਿਹੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ] ਲਈ ਇੱਕ

ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲੈਕਟਰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਵੇਗਾ [ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ]।

(2) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ [ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ] ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਵੇਗੀ।

(3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ [ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ] ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਿੱਤਰ ਜਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੱਚੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

29. ਧਾਰਾ 30 ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

(30. ਜੁਰਮਾਨੇ:- (1) ਜੋ ਵੀ-

(i) ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ, ਹਟਾਉਣਾ, ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨਾ, ਬਦਲਣਾ, ਵਿਗਾੜਨਾ, ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ

(ii) ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ, ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ

(iii) ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੂਰਤੀ, ਨਕਸ਼ੀ, ਚਿੱਤਰ, ਬਾਸ-ਰਾਹਤ, ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ

(iv) ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ [ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ], ਜਾਂ [ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ], ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ [ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ] ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

30. ਧਾਰਾ 39 ਇੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

(1) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਘੋਸ਼ਣਾ) ਐਕਟ, 1951 (1951 ਦਾ 71) ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1956 (1956 ਦਾ 37) ਦੀ ਧਾਰਾ 126 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1904 (1904 ਦਾ 7), ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।

31. ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

32. ਯੂਨੀਅਨ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 67 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਂਟਰੀ 67, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ- ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ, ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

33. ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 12 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

34. ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 40 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਲ 1947 ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਬਣਾਈ ਜੋ ਸਾਲ 1904 ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜੋ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

36. 1904 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਜੀਨਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਾ ਕਾਰਜ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਜੋ

ਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਕਲਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਲਾਨ ਕੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੀਨਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਦੇਖੋ (ਪੰਨਾ 512):

“... ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਜੀਨਸ ਦੇ ਸਿਰਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਨਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਬੀਮੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਨੂੰ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ 'ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ'; ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ' ਸ਼ਬਦ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ 'ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਤੋਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਰਡ ਵਾਟਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਪਿਛਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਨਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ..."

37. ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਜੀਨਸ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੀਨਸ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ. ਦੂਜਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

38. ਅਸੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ◌ਾਂ ◌ੰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ ਵਰਗੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਹੈ। ਆਮ ਜੀਨਸ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪੂਰਾ ਖੇਡ ਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ. ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਆਮ ਜੀਨਸ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਲਓ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੧੯ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਕੀਨਨ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਝੂਠ ਬੋਲੇਗਾ। ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਐਕਟ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ ੩੦ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਐਜੂਸਡੇਮ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

39. ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

40. ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੋ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਸਟਮਜ਼

ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਸਟਮ ਐਕਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਣਗੀਆਂ.

41. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸੀਮਾ ਧਾਰਾ 125 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 125 ਅਧੀਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ ੨੫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿ ਧਾਰਾ ੨੫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਖੋਹੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ ੨੬ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ, 1972 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ੪ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ੨੫ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ' ਵਜੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ:

ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੪ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਾਰਾ 4 ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਕਸਟਮ ਐਕਟ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੨੫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

42. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

43. ਸ਼ਿਵ ਦੱਤ ਰਾਏ ਫਤਿਹ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1983 (3) ਐਸਸੀਸੀ 529 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਠਿਆ। ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:

25. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਫਾਲਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 20 (1) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 20 (1) ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (3) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਜ-ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਕੈਲਡਰ ਬਨਾਮ ਬੁੱਲ 3 ਡਾਲ 386: ਆਈਐਲ ਐਡ. 648 (1798)). ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 'ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 367 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (38) 'ਅਪਰਾਧ' ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਰਟੀਕਲ ੨੦ ਦਾ ਸੀਮਾਂਤ ਨੋਟ 'ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿਚ 'ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ', 'ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੰਮ' ਅਤੇ 'ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ', ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿਚ 'ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ' ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (3) ਵਿਚ 'ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 20 ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧ। [ਦੇਖੋ ਐਚ.ਐਮ. ਸੀਰਵਾਈ: ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ) ਭਾਗ 1, ਪੰਨਾ 759]। 'ਜੁਰਮਾਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਪਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੰਡਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 20 (1) ਵਿੱਚ 'ਜੁਰਮਾਨਾ'

ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਕੀਰਣ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਜੋ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

26. ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ 1953 ਐਸਸੀਆਰ 730 ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜਦੋਂ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਜ਼ਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਸਸੀਆਰ ਪੰਨੇ 738-739 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"ਆਰਟੀਕਲ 20 ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ: "ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ", "ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ", "ਜੁਰਮ ਕਰਨਾ", "ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ", "ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ", "ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ", ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੁਭਾਅ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਗਰਵਾਲ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਬਨਾਮ ਵਸੰਤਰਾਜ ਭਗਵਾਨਜੀ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ 1988 (3) ਐਸਸੀਸੀ 467 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 111 ਅਤੇ 135 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 85 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

8. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲਡ ਕੰਟਰੋਲ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਦੋ ਸਿੱਟੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਸ.ਐਲ.ਆਪਟੇ ਦੇ ਕੇਸ 1961 (3) ਐਸਸੀਆਰ 107 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ 'ਬੇਈਮਾਨੀ' ਦਾ ਤੱਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (2), ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 403 (2) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (2) 'ਚ ਦਰਜ ਦੋਹਰੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੬ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 26 ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ "ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗਲਤੀ" ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ"। ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ "ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ" ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (2) ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 'ਤੇ ਜੋ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 403 (2) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜੋ ਚਲਦੀ ਹੈ:

403 (2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 235, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 403 (1) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 1 ਤੋਂ 3 ਤੱਕ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 403 (2) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

45. ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ 2017 (8) ਐਸਸੀਸੀ 1 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ:

"40.8 ਮੋਨਿਕਾ ਬੇਦੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ; 2011 (1) ਐਸਸੀਸੀ 284, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 20 (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਹਰੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ, ਪੰਨਾ 293 ਅਤੇ 295, ਪੈਰਾ 26 ਅਤੇ 29)

"26. ਧਾਰਾ 20 (2) ਵਿੱਚ "ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ" ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?

ਆਰਟੀਕਲ 20 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਹਰੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਤੱਥ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਉੱਠ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 20 (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇਕੋ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੋ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਬਣੇ।

46. ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ) ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ 2014 (9) ਐਸਸੀਸੀ 772 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮਿਨਰਲਜ਼ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1957 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਮਐਮਡੀਆਰ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਵੈਧ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਐਮਐਮਡੀਆਰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਨਦੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਰੇਤ ਅਤੇ ਬੱਜਰੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਤੱਤ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 378 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਮਐਮਡੀਆਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"52. ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਰੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਮੈਕਸਿਮ ਨੀਮੋ ਦੇਬੇਟ ਬਿਸ ਵੇਕਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋ ਊਨਾ ਅਤੇ ਈਡੇਮ ਕੌਸਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

47. ਹੁਣ ਆਓ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਸਟਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਸੋਧਣਾ ਹੈ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

(1) ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ (ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ) ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਰਣਨ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਕਸਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:-

(a) ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ;

(b) ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ;

(c) ਤਸਕਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ;

(d) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ;

(e) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਸੰਤੁਲਨ;

(f) ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬੇਕਾਬੂ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ;

(g) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਵਾਧੂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ;

(h) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਗਰੇਡਿੰਗ ਜਾਂ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਲਈ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ;

(i) ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ;

(j) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ;

(k) ਮਨੁੱਖੀ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਜਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ;

(l) ਕਲਾਤਮਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮੁੱਲ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ;

(m) ਥੱਕਣ ਯੋਗ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ;

(n) ਪੇਟੈਂਟਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਪੀਰਾਈਟਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ;

(o) ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ;

(p) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ, ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ;

(q) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ;

(r) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸੰਧੀ, ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ;

(s) ਆਯਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਨਿਰਮਿਤ ਸਮਾਨ ਵਸਤੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ;

(t) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵੱਕਾਰ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ;

(u) ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ; ਅਤੇ

(v) ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼।

48. ਅਧਿਆਇ IV-B 03/01/1969 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 11ਐਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 11ਐਚ (ਏ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਰਯਾਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ। ਧਾਰਾ 11 (ਆਈ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 11 ਜੇ, 11 ਕੇ ਅਤੇ 11 ਐਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੈਪਟਰ ੪ਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ੧੧ ਐਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"11N. ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ- ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ IVA ਜਾਂ ਚੈਪਟਰ IVB ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

49. ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ, ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 39 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਡਾਕ ਬੈਗਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਯਾਤ

ਮਾਲ ਨੂੰ ਲੋਡ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੪੦ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਯਾਤ ਮਾਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਧਾਰਾ ੫੦ ਨਿਰਯਾਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ (3) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"50. (2) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤਕ, ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬ ਕਰੇਗਾ।

(3) ਨਿਰਯਾਤਕ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ, ਅਰਥਾਤ:-

(a) ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ;

(b) ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ; ਅਤੇ

(c) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ।

50. ਧਾਰਾ 100 ਤੋਂ 110ਏ ਵਾਲੇ ਚੈਪਟਰ XII। ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ, ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 100 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 103 ਗੁਪਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਜਾਂ ਐਕਸ-ਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ ੧੦੪ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਸਟਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ ੧੦੮ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

51. ਅਧਿਆਇ XIV ਵਿੱਚ "ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣਾ" ਅਧਿਆਇ ਹੈ। ਧਾਰਾ ੧੧੩ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

52. ਧਾਰਾ 114 ਏਏ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 2006 ਦੇ ਐਕਟ 25 ਦੁਆਰਾ 30/07/2006 ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ ੧੧੭ ਉਲੰਘਣਾ ਆਦਿ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ ੧੧੯ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 121

ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ-ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 'ਤਸਕਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 (39) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

2(39) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਤਸਕਰੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 111 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 113 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ;

53. ਧਾਰਾ 125 ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

54. ਅਧਿਆਇ XIVA ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 127 (ਐਚ) ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ।

55. ਅਧਿਆਇ XVI ਵਿੱਚ 'ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ' ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

132. ਝੂਠੀ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਦਿ - ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਸਟਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦਸਤਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦਸਤਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ।

135. ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ। (1) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ-

(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਲਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਜਾਂ

(b) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ, ਹਟਾਉਣ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ, ਪਨਾਹ ਦੇਣ, ਰੱਖਣ, ਲੁਕਾਉਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 111 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 113 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ; ਜਾਂ

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 113 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ; ਜਾਂ

(d) ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਰਾਬੈਕ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ,

(i) ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ,

(a) ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(b) ਤੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼; ਜਾਂ

(c) ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਜਾਂ

(d) ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਡਰਾਬੈਕ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੀ ਰਕਮ ਤੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਡਰਾਬੈਕ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਡਰਾਬੈਕ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੀ ਰਕਮ ਤੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਕੈਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ;

(ii) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ।

(2) ਜੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 136 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹਰ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੈਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ:-

(i) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(ii) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ, ਨੂੰ

ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਹੈ;

(iii) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਾਲ ਦੇ ਵਾਹਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਧਿਰ ਸੀ;

(iv) ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ।

56. ਧਾਰਾ 137 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 132, 133, 134 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 135 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 135 ਏ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਧਾਰਾ 137 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"137. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ। —

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 132, ਧਾਰਾ 133, ਧਾਰਾ 134 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 135 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 135 ਏ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ,

(a) ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਸਟਮ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(b) ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜੁਰਮ ਸਹਾਇਕ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

(3) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਜੁਰਮ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ ਜਾਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਰਕਮ ਅਤੇ ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ-

(a) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 135 ਅਤੇ 135ਏ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੰਪਾਊਂਡ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(b) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:-

(i) ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਐਕਟ, 1985 (1985 ਦਾ 61);

(ii) ਰਸਾਇਣਕ ਹਥਿਆਰ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2000 (2000 ਦਾ 34);

(iii) ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 (1959 ਦਾ 54);

(iv) ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1972 (1972 ਦਾ 53);

(c) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਰਥਾਤ:-

(i) ਆਈਟੀਸੀ (ਐਚਐਸ) ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 2 (ਨਿਰਯਾਤ ਨੀਤੀ) ਦੇ ਅਪੈਂਡਿਕਸ 3 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਸਾਇਣਾਂ, ਜੀਵਾਂ, ਸਮੱਗਰੀਆਂ, ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 (1992 ਦਾ 22) ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(ii) ਉਹ ਵਸਤੂਆਂ ਜੋ ਆਈਟੀਸੀ (ਐਚਐਸ) ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਸਤੂਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 (1992 ਦਾ 22) ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(iii) ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹਨ;

(d) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੰਪਾਊਂਡ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(e) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 30 ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

57. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਜੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

58. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਅਸੀਂ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"4. 1878 ਦੇ ਐਕਟ ਅੱਠਵੀਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ- ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਹ ਵਸਤੂਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1878 ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 183 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

59. 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

(1) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1878 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

60. 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਵਜੋਂ ਵਰਜਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 183 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 1878 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੋ:

19. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਸਟਮ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਪਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਲਿਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

61. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ' ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

62. 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1878 ਵਿੱਚ, ਅਧਿਆਇ 16 ਵਿੱਚ, "ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਮੁਦਰਾ ਐਕਸਐਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ (ਦੇਖੋ ਧਾਰਾ 167 (72) ਅਤੇ (74))। ਧਾਰਾ 167 (75) ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਹੱਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1878 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ, ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜ਼ਬਤ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸਾਰੇ ਆਮ ਸਿਰਲੇਖ 'ਜੁਰਮਾਨੇ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ.

63. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਸਟਮ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਲੈਕਟਰ, ਕਲਕੱਤਾ ਬਨਾਮ ਸੀਤਾਰਾਮ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 955 ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1878 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ। ਧਾਰਾ 167 (8) ਵਿੱਚ ਵਸਤੂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਧਾਰਾ 167 (81) ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਅਪਰਾਧ	ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜੁਰਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ	ਜੁਰਮਾਨੇ

(81) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ, ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਲੁਕਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਗੋਦਾਮ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ; ਜਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੀ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।	ਜਨਰਲ	ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ;

ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਕਾਲਮ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ:

"ਫਿਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ 16ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ XVI ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਅਪਰਾਧ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਲ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹਨ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ (ਨਿਰਯਾਤ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜੁਰਮਾਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 'ਜੁਰਮਾਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

64. ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਧਿਆਇ XIV ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ XIV ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1878 ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਜ਼ੁਰਮਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਆਇ XVI ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ 'ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

65. ਇੱਥੇ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਪਾਏ ਜਾਣ। ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ 'ਜੁਰਮਾਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

66. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਉਚਿਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤੱਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

1) ਕਿਸੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ, ਦਸਤਖਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵਰਤਣਾ ਜਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ;

2) ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਕਸਟਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

3) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ.

ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਨਾ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੫ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੩੨ ਦੇ ਤੱਤ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

67. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 50 ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਐਲਾਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬ ਕਰੇ। ਨਿਰਯਾਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 (3) (ਸੀ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 (3) (ਸੀ) ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਯਾਤਕ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 50 (3) (ਸੀ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 50 (3) (ਸੀ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪੂਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ

ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਨਿਰਯਾਤਕ ਗਲਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ? ਧਾਰਾ ੧੩੨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਝੂਠੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ੧੩੨ ਵਰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੫ ਜਾਂ ੨੬ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਉਹ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਦਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏਗਾ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 25 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੫ ਜਾਂ ਧਾਰਾ ੨੬ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

68. ਧਾਰਾ 133 ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 134 ਕਿਸੇ ਰੇਡੀਓਲੋਜਿਸਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਐਕਸ-ਰੇ ਤਸਵੀਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਲਓ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 134 ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ

ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

69. ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੀਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਰ ◌ਾ◌ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

18/02/1995 ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਰੀਅਰ ਮੈਨੀਫੇਸਟ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਲੱਕੜ ਦੇ ਡੱਬੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ 'ਪੱਥਰ ਚਿੱਤਰ ਦਸਤਕਾਰੀ' ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਰੇਤ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਿਰ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੦੮ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਇੰਟ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਬਰਟ ਜੇਗਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੱਗੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“..... ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ ਬੁੱਧ ਦਾ ਰੇਤ ਪੱਥਰ ਦਾ ਸਿਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

(i) ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਟੁਕੜਾ ਬੁੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਰਾਬਰਟ ਜੇਗਰ ਨਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਵੇਰਵੇ/ ਹਵਾਲਾ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਪੁਰਾਤਨ ਟੁਕੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਰਾਬਰਟ ਜੇਗਰ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਬਰਟ ਜੇਗਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਕਦੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ / ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ- ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਬਰਟ ਜੇਗਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਅਧਿਕਾਰ / ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਪਾਰਸਲ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ii) ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖੁਦ/ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਇਨਵੌਇਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਇਨਵੌਇਸ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਕਤ ਟੁਕੜਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸੀ।

(iii) ਇਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੁੱਧ ਦਾ ਰੇਤ ਪੱਥਰ ਦਾ ਸਿਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਸੀ।

n. ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ (ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ: ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੀਤੀ 1992-97 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ 1962 ਪੈਰਾ 123 (ਚੈਪਟਰ 11) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ।

70. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 25 (1) ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਿਯਮ 1973 31 ਅਗਸਤ 1973 ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਿਯਮ 15, ਜੋ 30/11/1978 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਧਾਰਾ 26 (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

71. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਤੀਜਾ ਅੰਗ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

72. ਹੁਣ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਭਾਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 1962, ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੀਤੀ, 1992-1997 ਦੇ ਚੈਪਟਰ XI ਦੇ ਪੈਰਾ 123 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ:
-

4. ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਬਰਾਮਦ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਰਾਮਦ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ

ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ / ਚੋਰੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

73. ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

3. ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। –

(1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

(3) ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਹ ਵਸਤੂਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 (1962 ਦਾ 52) ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(4) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮ, ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।

74. ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 3 ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਸਤੂਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਆਯਾਤ ਨਿਰਯਾਤ ਨੀਤੀ 1992-1997 ਦੇ ਪੈਰਾ 123 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੋ:

123. ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਰਾਮਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੂਚੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਿਰਯਾਤ ਮੁੱਲ (ਐਮਈਪੀ), ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ, ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

75. ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਐਕਟ 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 1992-1997 ਲਈ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

76. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਅੰਗ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਸਾਲ 1992-1997 ਦੀ ਆਯਾਤ-ਨਿਰਯਾਤ ਨੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 123 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1992 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ), ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੀਜੇ ਅੰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੀ। ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ (3) ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਅੰਗ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ

ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮਨਾਹੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਨਾਹੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਮਾਲ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣਾ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ.

77. ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਚਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੈ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ।

78. ਆਖਰੀ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ। ਧਾਰਾ 24 ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ। ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਲੇਖ, ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 24 ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਾਏ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੇਖ ਆਦਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਐਕਟ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈ। ਕੀ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

79. ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ. ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ, ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਾਏ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਮ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

80. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਸੰਤੁਲਨ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ੨੫੪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਨੋਟ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ

ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਰਧ-ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸੰਤੁਲਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਕੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ 1979 (3) ਐਸਸੀਸੀ 431 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਪੁਰਸ਼ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ) ਐਕਟ, 1973 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

“24..... ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:-

1. ਇਹ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਅਸੰਗਤਤਾ ਹੈ।

2. ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਤੁਲਨਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਮਰਥ ਹੈ.

3. ਇਹ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸੰਤੁਲਨ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਐਕਟ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

81. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੈਰਾ 35 ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"35. ਇਸ ਲਈ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:-

1. ਇਹ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ.

2. ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ.

3. ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਕਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ.

4. ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਕੋ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ.

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ:

36. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ.....

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਐਕਟ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ, ਸਿਰਫ "ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ" ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ।

82. ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 648 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਨੇਵੈਂਟਿਵ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਈਸੀਆਈਸੀਆਈ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ 2018 (1) ਐਸਸੀਸੀ 407 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 43 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

43. ਦੀਪ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 1959 ਦੇ ਕੇਸ (2) ਐਸਸੀਆਰ 8 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਵੇਰਭਾਈ ਅਮਾਈ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਬਈ ਰਾਜ 1955 (1) ਐਸਸੀਆਰ 799 ਅਤੇ ਟੀਕਾ ਰਾਮਜੀ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ 1956 ਐਸਸੀਆਰ 393 ਅਤੇ ਹੋਲਡ:

29. "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਕੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਹੈ;

(2) ਕੀ ਸੰਸਦ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕੋਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (3) ਕੀ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

83. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੇਸ਼ਕ, ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਐਕਟ 1962 ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਐਕਟ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

84. ਅਸੀਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੈਕਟਰ ੪ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਜਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਅਸੀਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੫ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਖੇਡ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

85. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:- ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 (1) (ਏ) ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ

ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate